

jen dlouhá a tuhá kázeň, *rád*, vydávají se předčasně s nedbale geniálníkou sebe-důvěrou do posie, odkud jsou smeteni prvním nárazem. A přitom tolik a tak zbytečného chytráctví, tolik laciných atelierových vtipů a vtipečků, tolik umělého parfumu, kde schází *vlastní atmosféra*, která vyznačuje z díla, nese je, přesvědčuje sama sebe o něm do samozřejmostí!

Z cizinců, kteří měli výstavě dodat aplombu, mnozí poslali opravdu jen svoje jméno — díla nechali doma. Tak bezmála *Besnard*, který vystavuje cosi, co se snad leskne — méně svítí a docela nic nehřeje. Tak úplně *J. E. Blanche* a *A. de la Gandara*, kteří bez zvláštní námahy dovedou se rozředit do absolutní bezchutnosti a nevyživnosti. *Cottet* poslal dvě města, dva pitoreskní subjekty, méně plnokrevné obrazy. *Gérarda Jacobsa* mraky nad vodami mají vzlet a sílu při solidnosti právě holandské. Před *Laverym* cítím, co vždycky: že vkus není prvořadou a vlastní čtností uměleckou, že jest jí síla a pathos. Z řady Angličanů má několik svoje kouzlo, svoji notu: tak *Priestman*, tak *Wilhers*; nejsou to studně, jen studánky, a nenapojí celých generací — ne, jistě ne, ale jsou svěží a nepretendují víc, než nač stačí. O několik sfér výš jest ovšem *Carrière*: nepretenduje nic a dává všecko. Poslal sem (nebo spíše: poslala sem jeho rodina) jen drobtý z jeho zázračného kvasu — a přitom *celá* díla umělecká, celější než největší a nejpretenciosnější mašinerie jiných, kteří k vyjádření své vnitřní chudoby potřebují neslýchané režie hmoty i citů. Strůjče opravdového mystického kvasu: nad nejmenším tvým odpadkem vládě ještě posvěcení celkové a žije v něm svátečnost celého hodu!

O Němečích hovoří se mi těžko: nejsnesitelnější jsou mně ještě Berličané, jsou alespoň prosti toho umělého laciného atelierového divadelnictví, kterým se polepují Mnichované, zkažení, tuším, do nevyhlášení pseudoklasickou a pseudoathénskou fraškou, kterou hráli pod svými mecenášskými potentáty. „Mnichovská renesance“ nevyplácí se nikomu, kdo jí naěpěl. A „moderní“, zdá se mně, neprovedli tu nic, než že novou lži přelepili starou. Tu je Berlín ve výhodě: tam běhají polonazi — ale ve vlastní kůži. Každým způsobem jest to lepší než nadýmat se ve vypůjčeném divadelním plášti.

Jaké pretenciosní banality dovedou vítězit v Mnichově, ukazuje *Stuck*: ten pán pracuje ve velkém a s rozmyslností moderního obchodního barona: zužitkovává několikrát každé svoji „ideje“, překládá ji do rozličných formátů a versí, vytěžuje ji zcela racionálně jako majetník dolů svoji šachtu. S ryze obchodní čiperností a zběžnou bravurou vede si *Leo Samberger*: vyrábí ve velkém studenou cestou t. zv. zajímavé hlavy starých pánů, různých hof- a baurátů, více méně zamračených s větší menší dávkou vlnitých vousů. *Kellerovy* moderní dámy vydražďují v slušném člověku všecky atavistické pudy. *Angelo Jank*, který býval snad z lepších, jest jen maloměstská paralela k opravdu velkoměstské a velkosvětské věrvě, která není Němcům dána. *Kalckreuthova* „Stodola“ není věru žádný malířský zážrak, ale zastavíš se vděčně a zotavuješ se z tolikeré — jak to říci? není jiného slova — neudnosti.

Slušní lidé, ano, jsou i mezi Němci, dokonce i mezi Mnichovany. Tak si mě zastavila velmi diskretní, čistě malířská práce *Hummelova*: malé děvčátko ve fauteuillu, šedá v zelené. *Hummel* má malířsky co říci a řekne to kultivovaným jazykem — měj svůj dík! *Nisslova* zátiší kostelní, gotické dřevorezby, mají svoje kouzlo,

pravda, ne právě bohaté. Dá se bez utrpení vidět nejedna práce *Levierova*, *Hübnerova*, *Hegenbarthova* a j. — ale jest to dost? Stačí to?

Oddělení plastické jest snad ještě slabší: mnoho rádo-by, mnoho intencí, málo vnitřního rytmu a vlastního tvárného tepla. *George Minneovo* tiché a cudné umění mluví zde řečí jaksí bázlivější a přitlumenější než jindy. V distanci za ním *Trubeckoj* jako by ztratil něco ze svojí nervnosti, kterou mně bývaly milé některé (ne všechny) jeho drobné práce, a jako by to byla sama rozkoš a sama chuť chvíle.

R. Hamann: Rembrandts Radierungen

Kniha, která jest s to uvéstí velmi dobře do hlubšího poznání nejen leptů Rembrandtových — této nejvlastnější jeho říše, jejímž je i zakladatelem i dovršitelem, v níž se podává nejceleji v tajemné trojici výtvarníka, básníka i myslitele — ale i celého jeho lidského i uměleckého rozvoje, jeho lidské tragiky a umělecké velikosti. Autor opisuje nejprve celou vnější sféru Rembrandtovy leptové tvorby a přechází pak k vlastnímu rozboru elementů formových, výrazových i duševních a symbolických. Kritika jeho někde jest spíše hloubáním, ale jinde uvědomuje si správné problémy, přes něž se rád přenáší příliš pohodlní. Celkem: nábadná kniha, která učí, že na Rembrandta musí se dívat zrak oživený alespoň odleskem toho temného faustovského ohně, který hořel v Rembrandtovi.

Z nové literatury rembrandtovské

nemůžeme nezmíniti se alespoň o některých publikacích. Na prvním místě jest to kniha předního německého znatele Rembrandtova, *Viléma Bodeho*, *Rembrandt und seine Zeitgenossen. Charakteristiky velikých mistrů holandské a vlámské školy v XVII. století*. (Lipsko 1906, nákladem E. A. Seemannovým, za 6 marek.) Bode podává tu výsledky svých dlouholetých studií historických, resultát obšírných prací historických a obrazoználeckých, podrobných monografií a pojednání ryze odborných. Kniha, založená na bádání co nejúzkostlivějším, má vzácné kvality historicky kritické i umělecké: jeho portréty větších i menších malířů-vrstevníků Rembrandtových jsou velmi životné, cítěné se zvláštní věcnou radostností a silou, prosty všeho zbytečného estetisování a moralisování. Mluví tu člověk výtvarné kultury, který dovedl i historickou vědu postavit do jejich služeb. Předpokládají ovšem čtenáře velmi vzdělaného, hodně obeznámeného s dějinami malířskými. — Lehčí stravou jsou a populárnější cíle sledují dvě knížky *Richarda Graula*: *Rembrandt. Eine Skizze* (se 14 barevnými reprodukcemi, v Lipsku 1906, náklad Seemannův, cena 3 marky) a *Fünftzig Zeichnungen von Rembrandt*. Vybrány a úvodem opatřeny od Richarda Graula (týmž nákladem za 3 marky). Mohou se pokládat za dobrý úvod k pracím Bodeovým a podávají přístupně výsledky nového bádání; u sbírky kreseb, které jsou velmi dobře vybrány, postrádám nerad velikostných údajů originálů, moment jistě velmi důležitý pro správnou představu právě zde. — Vilém Bode za spolupracovníctví Viléma Valentinera vydá ve 20 sešitech po půl

druhé marce u Bonga v Berlíně dílo *Rembrandt in Wort und Bild*; dílo přinese asi 60 měditisků podle nejlepších maleb mistrových a asi 90 ilustrací v textu podle vybraných leptů a kreseb Rembrandtových; jde tu o výběr z díla Rembrandtova, který se má podati v reprodukcích pokud možno dobrých a levných širším kruhům. — Reprodukce *úplného* malířského díla Rembrandtova přinesl před dvěma roky svazek *Klassiker der Kunst*, sbírky vydávané německým nakladatelským ústavem ve Stuttgartě (*malby* Rembrandtovy, 405 vyobrazení); nyní vydalo totéž nakladatelství zvláštní svazek věnovaný *leptům* Rembrandtovým s úvodním textem *Hansa Wolfganga Singera* (402 vyobrazení za 8 marek). Do sbírky svojí „*Die Kunst*“, kterou vydává u Barda v Berlíně, napsal svazeček Rembrandtovi věnovaný *Richard Muther*, svazeček velmi sugestivní, který má po mém soudě místy jen jednu vadu, že Rembrandta někde činí příliš zajímavým ve smyslu moderního feuilletonu a tím jej bezděky trochu zmenšuje... — Těm z našich čtenářů, kdož čtou francouzsky, budiž při této příležitosti doporučen *Rembrandt* ze sbírky „*Les grands artistes*“ (v Paříži u Laurensa za 2 fr. 50) z pera velikého básníka belgicko-francouzského, *Emila Verhaerena*; má vzácné kvality uměleckého soudu i uměleckého slova.

André Fontainas: Histoire de la peinture française au dix-neuvième siècle

Mladý básník, delikátní a opravdové vlohy, napsal tu rozkošné dějiny francouzské malby v devatenáctém století, práci, která s velmi krásným věděním odborným spojuje cosi, co bývá tak řídké v moderních historických knihách: charakternou rozhodnost a opravdový kult krásy a všech jejích živých hodnot. Fontainas vyhraňuje si plně právo osobnosti, právo temperamentu: bez tohoto vlastního tvůrčího kvasu není mu historie. „Dvě vysoké kvality, jež pomlouvá metoda: vášeň a stranost tvoří prvořadou ctnost kritického historika.“ Fontainas přináší do své historie živel, bez něhož není možno žádné dílo, ani historické: silné přesvědčení, ne ovšem přesvědčení bez inteligence, nýbrž podepřené velikým intelektem, a určitou a rozhodnou víru ve vývojové hodnoty. Má veliká jednotící hlediska a kniha jeho, ač prosta všeho dogmatismu, jest přece knihou soudů a knihou dramatické komposice, bez níž se nedá mysliti žádná historie opravdu živá a silná.